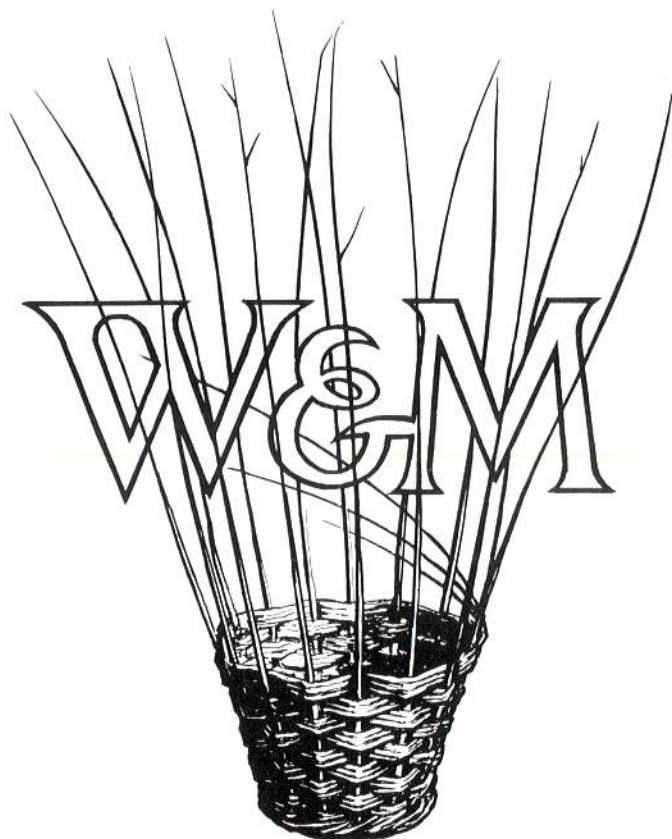

WILG & MAND

1985 - 3

WILG & MAND

Doelstellingen Stichting Wilg & Mand

- Nieuwe perspectieven zoeken en creëren voor het Nederlandse mandenmaatwerk binnen de potentiële afzetgebieden.
- Behoud van het veelzijdige vlechtvakmanschap: o.a. door het uitgeven van handboeken en het stimuleren van cursussen.
- Behoud van de vakkennis betreffende de griendteelt en bevordering van een goed evenwicht tussen vraag en aanbod.
- Het initiëren en begeleiden van onderzoek/studies binnen het wilg-en-mand-vakgebied.
- Het via een speciaal fonds aanschaffen van materiaal met een historische waarde: vlechtwerk, gereedschappen, boeken, e.d.
- Het interesseren van zoveel mogelijk Nederlanders (inclusief de overheid) voor de activiteiten van de Stichting Wilg & Mand.

Minimumdonatie: f 15,- per jaar

Donateurs ontvangen de bulletins gratis

Stichtingsbestuur:

Voorzitter : Ch.W. Vink, IJsselstein
Secretaris : C. Tutein Nolthenius, Oisterwijk
Penningmeester: H.P. Verboord, Vlijmen
Leden : P. Craenen, P. van den Dool, A.D. van 't Hoog,
J. Ooms, G.M. Pot-van Regteren Altena

Bulletin-redactie:

A.D. van 't Hoog, J. Ooms, G.M. Pot-van Regteren Altena,
C. Tutein Nolthenius

Bijdragen voor het bulletin kunt u sturen naar onderstaand adres. Bij voorkeur getypt of in goed leesbaar handschrift.

Redactiesecretariaat, administratie en advertenties:

Nassaulaan 14, 5062 JN Oisterwijk, tel. 04242-82238

Penningmeester Stichting Wilg & Mand, Vlijmen:

Girorekening: 26 95 726

Bankrekening: 41 89 09 083, Amrobank, Vlijmen

Uitgave Stichting Wilg & Mand. Verschijnt viermaal per jaar.
Vierde jaargang, 1985 nr. 3

Drukkerij: A.J. van Midden, Dorp 246, Benschop

Dat dit Wilg & Mand bulletin volledig in het teken staat van de feestelijke dag in de Flevohof, zal niemand die deze dag heeft bijgewoond verbazen. Want wat was die 5e oktober 1985 gezellig, interessant en zonnig!

De grote opkomst heeft natuurlijk veel tot het welslagen van het programma rond ons eerste lustrum bijgedragen. Een tjokvolle zaal met een optimale sfeer garandeerde bij voorbaat succes.

Bijzonder verheugend was de aanwezigheid van staatssecretaris Van Zeil en van niet minder dan zeven burgemeesters. Wat ons betreft kan de overheid niet genoeg belangstelling tonen voor ons reilen en zeilen, voor onze problemen en wensen.

Ook de komst van ir. F.C. Prillewitz, directeur Staatsbosbeheer, gaf aan deze donateursdag een waardevol accent. Enkele Belgische gasten hadden eveneens de weg naar de Reigerzaal in de Flevohof weten te vinden.

Het heeft alle aanwezigen blij gestemd, dat ook mevrouw Westendorp er was, de echtgenote van de man die zo veel voor Wilg & Mand heeft betekend.

Het is uiteraard ondoenlijk om alle toespraken onverkort in dit bulletin op te nemen. Ons blad zou nog dikker worden dan het boek dat vlak voor die 5e oktober gereed was gekomen en waarvan het eerste exemplaar aan mevrouw Westendorp kon worden overhandigd: "het vlechten van ovale manden met teen". De titel wekt de indruk dat het een handleiding is. Het is heel wat meer! We komen er nog op terug.

Alle toespraken hebben we dus noodgedwongen kort moeten samenvatten. Althans voor dit nummer. We hopen dat wat staatssecretaris Van Zeil heeft gezegd in een volgend nummer gedetailleerder weer te kunnen geven.

Door gesprekken met voorzitter Vink had de heer Van Zeil zich terdege in onze materie verdiept. Voor zover dat nog nodig was. Want hij kent het wereldje van de ambachten als het Binnenhof en het Catshuis.

Lofwaardig is dat deze druk bezette bewindsman zijn komst naar de Flevohof niet heeft laten torpederen door een onwrikbare afspraak in Maastricht. Om 12 uur diende de heer Van Zeil daar te zijn voor een EEG-bijeenkomst. Even over tien nam hij achter onze kathedraal plaats. Om half elf nam hij afscheid, met

een door Arie van 't Hoog gemaakte en aangeboden marskramers-
mand op de rug. Op naar de helikopter, die buiten startklaar
stond. "Waar een wilg is is een weg" moet de staatssecretaris
hebben gedacht.

Nog een woord van dank aan de zoon van de voorzitter, die de
hele dag in de weer is geweest met zijn imponerende fototoestel.
En hoe! Zie de eerste resultaten in dit nummer.

Voorzitter
Vink heet
allen welkom

De Reigerzaal
vol W&M
donateurs

De tot de laatste plaats bezette Reigerzaal in het Flevohof-hoofdgebouw gaf een plezierig accent aan de inleiding van onze voorzitter:

"Goedemorgen allemaal! Fijn dat u er allen weer bent op deze bijzondere dag voor de Stichting Wilg & Mand: we vieren ons eerste lustrum, ons vijfjarig bestaan.

Het bestuur heeft niet alleen de donateurs uitgenodigd om dit feest mee te maken, maar ook een aantal speciale gasten. We zijn verheugd dat ook zij aan de uitnodiging gevolg hebben gegeven. Daarom een bijzonder hartelijk welkom aan:

- Drs. Van Zeil, staatssecretaris van Economische Zaken
- De burgemeesters van de gemeenten Boskoop, Maasdriel, Langbroek, Noordwolde, Schijndel, Vlijmen en Wijhe en de meegeweten echtgenoten - Ir. Prillewitz, directeur van Staatsbosbeheer - Jonkheer Steengracht van Oostcappelle, voorzitter van het Utrechts Landbouwgenootschap - De heer Combrink, voorzitter van de Nederlandse vereniging van mandenmakers - Mevrouw Westendorp - De mandenmakers die vandaag de vlechtdemonstraties zullen verzorgen.

Ook nog een van harte welkom voor de geldleners en geldgevers voor het boek "de ovale mand" en voor twee vakmensen achter deze uitgave: de layoutman, de heer Koebrugge, en de drukker, de heer Van Midden.

Welkom allen: donateurs, vrienden, belangstellenden.

Dames en Heren,

Dit is een bijzondere dag in de Flevohof, die ons - een hard werkend volkje van mandenmakers, vriendtelers en hun supporters - zo gastvrij heeft willen ontvangen.

Vorig jaar moesten wij u nog opwekken om geld te geven of te lenen voor het boekwerk "de ovale mand". Nu ligt het vóór ons en kunnen vele hobbyisten en toekomstige mandenmakers hun kennis ermee verrijken.

U weet dat het met de echte vakkundige mandenmakers droevig is gesteld. Men moet ze met het bekende lantaarntje zoeken. Er komen nauwelijks nieuwe vakmensen bij en het aantal ouderen wordt jaarlijks minder. Binnenkort is er geen mandenmaker meer, die iedere opdracht kan uitvoeren.

Jonge, nieuwe mandenmakers of -sters hebben minstens vier jaar

nodig om de techniek, de routine en snelheid onder de knie te krijgen, opdat zij commercieel verantwoord kunnen meedraaien. Schoorvoetend zijn de eerste stappen gezet en hebben wij onze zorgen, onze problemen voorgelegd aan mensen van de overheid. Wat moeten we? Hoe moeten we verder? Wat wil de overheid?

Al spoedig werd duidelijk, dat staatssecretaris Van Zeil ons vak een warm hart toedraagt. Dat gaf ons de moed hem uit te nodigen voor deze dag. Ondanks zijn overladen programma heeft hij "ja" gezegd en is het "ja" gebleven. De heer Van Zeil gaat ons nu toespreken en daarvoor nodig ik hem gaarne uit. Verwelkom hem met een hartelijk applaus!"

Staatssecretaris Van Zeil als spreker

Na een "van harte welkom" door voorzitter Vink nam de staatssecretaris van Economische Zaken het woord. Dank zij zijn spreekvaardigheid, zijn routine en een goed werkende microfoon kon iedere zin tot achter in de Reigerzaal uitstekend worden verstaan.

De heer Van Zeil stelde dat de overheid veel aandacht heeft voor het Midden- en Kleinbedrijf en dus ook voor de mandenmakerij. Een belangrijke vraag binnen het departement van Economische Zaken is: Hoe zou de overheid die aandacht kunnen aanvullen? In feite is het antwoord al gegeven. Begin 1986 gaat er een Nota Ambachtsbeleid naar de Tweede Kamer als inleiding van een te voeren Kamerdebat.

Maar alle problemen kunnen natuurlijk niet op Het Binnenhof worden opgelost. Een ongezonde situatie kan daar niet gezond worden gemaakt, hooguit wat minder ongezond. "Een moderne ambachtelijke bedrijfsvoering stoelt op een gezond sociaal-economisch draagvlak", hield de staatssecretaris zijn gehoor voor. "De markt moet dat draagvlak leveren. Er zal voor en in die markt moeten worden gewerkt om vraag te creëren dus omzet te realiseren. Een goed functionerende branche-organisatie kan een solide ruggesteen zijn."

In dit verband verwees drs. Van Zeil naar het rapport van de heer Muilenburg: "De Nederlandse mandenmakerij in 1981. Positie en toekomst van een bedreigd ambacht". Vooral de "individuele inslag" van de nog actieve mandenmakers was de bewindsman in dit rapport opgevallen. Te weinig oog voor het collectieve belang, te weinig samenwerking ten gunste van het ambacht.

Spreker adviseerde het bestuur van Wilg & Mand om contact op te nemen met het Hoofdbedrijfschap Ambachten, ook al telt Nederland nog maar een beperkt aantal mandenmakers. In ons land zijn er niet meer dan zo'n 30 molenbouwers en circa 25 orgelbouwers. Ook zij zijn aangesloten bij een centrale organisatie.

De heer Van Zeil sneed ook het onderwerp subsidie nog aan. Voor kleine ondernemingen met maximaal 9 medewerkers kunnen de kosten voor externe adviseurs voor 70% worden gesubsidieerd. De adviezen moeten dan wel binnen een bedrijfseconomisch kader liggen. Een en ander zou kunnen worden doorgepraat met een adviseur van de Rijksnijverheidsdienst (RND). In dit verband is het ook zinvol het Centraal Instituut Midden- en Kleinbedrijf

(CIMK) te noemen als adviseurs in de sectoren handel, ambachten en diensten.

Met nadruk wees de heer Van Zeil op de eigen verantwoordelijkheid. Ondernemers moeten zelf de voorwaarden scheppen voor beoogde verbeteringen.

-o-o-o-o-

Inleiding door voorzitter Vink

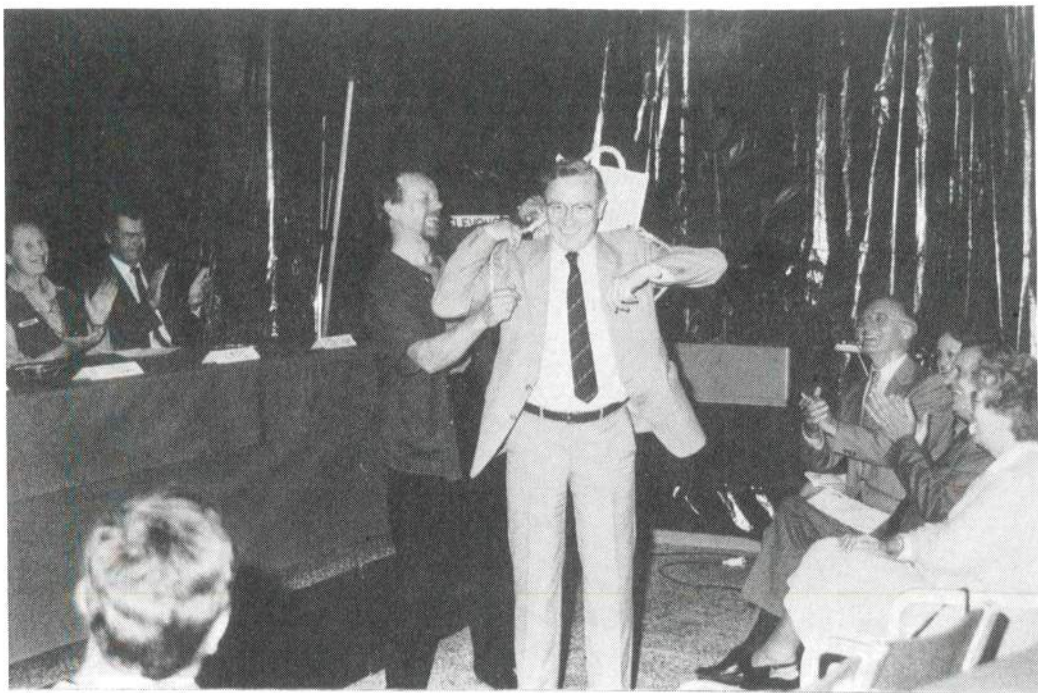
De toespraak van ir. Prillewitz van Staatsbosbeheer is als volgt door onze voorzitter ingeleid:

"Zo dadelijk gaat de directeur van Staatsbosbeheer, ir. Prillewitz, u toespreken. Ik zal even schetsen wat eraan voorafgegaan is. Terverduidelijking: in onze branche hebben we te maken met twee ministeries: het ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Landbouw en Visserij, waar ook Staatsbosbeheer onder valt. Het eerste ministerie is er o.a. voor de mandenmakers, het tweede voor de griendteelt.

Het is velen van u bekend, dat de griendteelt - en vooral de snijteenteelt - in ons land een aflopende zaak is. Oude grienden vallen uit en aanleg van een nieuwe griend op verse grond komt sporadisch voor. Goede mandenmakersteen van eigen bodem wordt steeds schaarser en moet worden geïmporteerd. De gewilde wilgeteen, als het Amerikaantje en de zwarte driebast, is er niet meer.

Jonge mandenmakers opleiden zonder nieuwe uitgebreide snijteenculturen is half werk. Want de zo hoog gewaardeerde Nederlandse mand is niet alleen te danken aan het vakkundig handwerk, maar evenzeer aan de hoge kwaliteit van de gebruikte materialen. Nederlandse teen dus. Het scheiden van deze twee voorwaarden is dan ook niet mogelijk. De Boswet heeft met zijn herplantplicht de aanleg van nieuwe grienden tegengehouden. En de oude verdwenen vanzelf door een overvloed aan onkruiden. De Boswet belemmert de teenteler in zijn ondernemerschap. Het handelskapitaal gaat teniet. De in vele tientallen jaren vergaarde vakkennis gaat verloren. En het hele vak sterft uit.

Uw zorgen, onze zorgen, hebben wij in een gesprek voorgelegd aan de directeur van Staatsbosbeheer. Hoe moeten wij verder? Wij zijn blij dat de heer Prillewitz in ons midden is en gaarne sta ik nu aan hem mijn plaats hier af. Begroet ook hem met een warm applaus."

Arie "bevestigt" zijn marskramersmand

"Marskramer" Van Zeil neemt afscheid

Ir. F.C. Prillewitz, directeur van Staatsbosbeheer had zijn toespraak toegespitst op het binnen de mandenmakerswereld zo belangrijke onderwerp: Hoe komen we aan voldoende snijteen van Nederlandse kwaliteit, dus uit vaderlandse grienden. Sinds een aantal jaren is het Staatsbosbeheer, als Dienst van het Ministerie van Landbouw en Visserij, ook verantwoordelijk voor het beleid rond de griendteelt en de produktie van snijteen. En dat binnen het kader van de Boswet, een wet die door de teenhandelaren als een handen-en-voetenbinder wordt ervaren.

De heer Prillewitz geeft toe dat er argumenten aan te voeren zijn om de snijteencultuur aan de werkingssfeer van de Boswet te onttrekken. Snijteengrienden kunnen nauwelijks tot bos gerekend worden. Onttrekking van het nog aanwezige areaal snijgriend - ca 100 ha - zou uit dien hoofde verantwoord kunnen zijn.

Anderzijds zijn bos en grienden een vorm van bodemgebruik, die meer functies tegelijkertijd vervult: een produktieve, een recreatieve en een landschappelijke functie. Voor bos en grienden geldt dan ook de uit de Boswet voortvloeiende instandhoudingsplicht. In de zeventiger jaren - toen hun produktieve betekenis begon af te nemen - kregen de grienden als drager van natuurwaarden in toenemende mate aandacht. Grienden vormen vaak een uitstekende voedingsbodem voor zeldzame planten en dieren, die alleen daar kunnen leven.

Al sinds de jaren vijftig is de vraag naar teen- en hoepelhout afgenomen. Steeds meer grienden waarvoor geen afzet meer was werden verlaten, opgeruimd of omgezet in populierenbos. De afzet naar mandenmakerijen verminderde nog sneller. De markt voor de typische mandenmakersteen als de "zwarte driebast" en dergelijke verdween vrijwel geheel en alleen "Belgisch rood" bleef over.

Ir. Prillewitz heeft kunnen constateren, dat mede door de activiteiten van de Stichting Wilg & Mand, de geschetste achteruitgang tot stilstand is gekomen en dat de belangstelling voor manden en het vlechten met natuurlijke materialen duidelijk toeneemt. Ook de Minister van Landbouw en Visserij juicht deze ontwikkeling toe. Vandaar dat hij voorwaarden wil scheppen om de snijteenteelt in stand te houden. De betreffende ondernemers durven nu echter geen nieuwe percelen aan te leggen, omdat zij er niet zeker van zijn dat ze er weer van af kunnen als dit om commerciële redenen zou moeten. De Boswet kan hen dan dwarszitten. Overigens is voor nieuwe aan te leggen culturen vrij-

stelling van de herplantplicht te verkrijgen, indien de aanleg vóór het plantstadium bij het Staatsbosbeheer wordt aangemeld. Indien vrijstelling van herplantplicht voor het bestaande areaal ertoe zou leiden, dat de produktie van snijteen wordt gestimuleerd, is Staatsbosbeheer bereid die vrijstelling te overwegen. Van overheidswege zijn er ook al steunmaatregelen voor de telers bij de aanleg van een snijteengriend. Onder bepaalde voorwaarden kunnen zij meeprofitieren van de bebossings-subsidie (80% van de aanlegkosten).

De heer Prillewitz besloot zijn boeiende toespraak aldus:

"Ik hoop dat genoemde maatregelen voor een aantal oude rotten in het vak redenen zullen zijn om weer nieuwe gezonde stukken teen aan te leggen en dat wellicht anderen, die zoeken naar een rendabel grondgebruik en spreiding van risico en arbeid, zich ook op dit pad begeven. De verstandigen zullen, denk ik, niet te hard van stapel lopen en de markt, die vooral in het begin nog klein zal zijn, niet overvoeren. Een markt die mogelijk in de toekomst, als de inspanningen van uw stichting om het mandenvlechten weer meer tot ontwikkeling te brengen succes hebben, kan groeien. De vraag naar teen in ons omringende landen, waar de mandenvlechters overigens wat minder ver is weggezaakt dan bij ons, zal als de geluiden ons niet bedriegen ook wel wat toenemen. We zien daar een opleving van de belangstelling voor manden en het vlechten ervan optreden.

De kennis van de teenteelt is nú nog aanwezig en die moeten we behouden opdat de mandenmaker de juiste grondstof dichtbij huis kan krijgen. Ik denk dat de Nederlandse teenteler daarin zeker wel kan en wil voorzien, mits hem de mogelijkheden tot ondernemerschap worden gelaten.

De Stichting Wilg & Mand kan de belangengroepen bijeenbrengen en een stimulerende rol spelen in de opleving van deze bedrijfstak. Ik wens u daarom alle succes bij uw inspanningen."

De heer Vink sloot de voordracht van ir. Prillewitz als volgt af:

"Hartelijk dank voor uw uitvoerige toespraak. Ik ben er wat beduusd van en moet me nu realiseren welke veranderingen gaan plaatsvinden. Wat ik vooral waardeer is de openheid waarmee u de zo knellende vragen hebt benaderd. U hebt zich in onze problemen verdiept en zulke veranderingen toegezegd, dat de teenteler in de toekomst meer naar eigen inzichten kan handelen. Wat mij het meest verheugd is, dat we nu eindelijk de vrede kunnen tekenen. En nu in vruchtbare samenwerking nieuwe, uitgebreide griendculturen kunnen gaan aanleggen. Opdat zowel de kennis van de teenteelt als de wilgeteen zelf in Nederland behouden blijft."

Ir. Prillewitz tijdens zijn toespraak

VOORDRACHT BESTUURSLID VERBOORD

"De geschiedenis van de Nederlandse Mandenindustrie." Dat was de kapstok waaraan de heer Verboord zijn voordracht, gelardeerd met enkele dia's, had opgehangen. Het is een onderwerp waarover hij nooit uitgepraat raakt. Dat bleek ook wel in de Flevohof. Aan het hem toegemeten half uur had hij lang niet genoeg.

Het is ondoenlijk om al wat gezegd is nu op papier te zetten. Vandaar deze beknopte samenvatting, met daarachter de belofte dat we er in eerstvolgende nummers op terugkomen. Want de behandelde materie is al te boeiend voor wie zich voor het heden interesseert maar het verleden niet negeert.

Dat terugkomen wordt vergemakkelijkt door het feit, dat de voordracht was opgebouwd uit segmenten. Bepaalde gebieden, waar wilg en mand een sterk stempel op de samenleving hebben gedrukt, passeerden stuk voor stuk de revue:

Boskoop en directe omgeving - de bollenstreek - Ameide en contreien - Delft/Schiedam/Kralingseveer - het Friese Noordwolde - het gebied rond Zwolle - de IJsselstreek met plaatsen als Wijhe, Heerde, Harderwijk, Elburg - IJsselstein in hartje land - het land van Maas en Waal - Schijndel - de kerkdorpen Vlijmen, Nieuwkuyk, Haarsteeg, Ammerzoden, Hedel en Kerkdriel.

Elk mandenmakerscentrum kende zijn eigen ambachtelijke producten, al naar gelang de aard van de afnemers in de buurt. De heer Verboord zou geen rasechte Brabander zijn als hij zijn verhaal niet zou hebben gekruid met interessante details.

Ook de snijgrienden bleven in het historisch overzicht niet buiten beschouwing. Terecht niet, want mandenmakers zonder teen zijn als slagers zonder vlees. Met dit deel van zijn betoog sloot de heer Verboord goed aan bij de inleiding van Ir. Prillewitz. Dit fragment onderstreept dat: "Begin zestiger jaren begon de belangstelling van de kant van de mandenmakers te tanen en ook de export liep terug. Zodat ook de snijgrienden, die veel onderhoud vergen, ofwel werden gerooid ofwel onder onkruid en vuil kwamen te zitten. Alleen de variëteiten Belgisch Rood en Frans Geel konden zich handhaven, aangezien de vraag naar bindteen voor de wijngaarden in Duitsland eer toe dan afnam. Het huidige overigens beperkte areaal bestaat bijna uitsluitend uit deze soorten. Maar als er langzaamaan wat meer vraag ontstaat, omdat er hier en daar meer teenhout verwerkt gaat worden, zal het wenselijk zijn ook enkele andere soorten aan te planten: zoals zwarte driebast en katteen. Er bestaat nog enige schroom bij lieden, die in staat zouden zijn nieuwe grienden in te poten, omdat de bepalingen van de Boswet een belemmerend effect hebben op de vrijheid van handelen. Het is te hopen, dat die remmen niet alleen in theorie maar ook in de praktijk worden losgeloopt."

Aldus spreker Verboord op die historische Lustrumdag.

-o-o-o-o-

Ook dat hoorden we in de Flevohof

Bestuurslid Van den Dool had voor alle burgemeesters een zeer toepasselijke ambtsketen gevlochten. Net echt, die aaneenschakeling van minibodempjes. De grootste was blauw omrand en symboliseerde de aarde plus de zee. "Als burgemeester zorgt u ook voor bodems", lichtte Van den Dool zijn artistieke creatie toe. Dat is ook zo. Vaak moet een burgemeester tot op de bodem van zijn kunnen gaan om de gemeenteraad spijkers met koppen te laten slaan. En een gemeentekas mag nooit een bodemloze put worden...

In zijn dankwoord liet burgemeester J.H. Reinders van Boskoop goed blijken dat hij zich de voorgaande spreker nog zeer goed herinnerde als Boskooops wethouder, aan wie al eens een gouden penning was uitgereikt. Ere wie ere.

Het idee van bestuurslid Van 't Hoog om voor staatssecretaris Van Zeil een marskramersmand te maken was op zich al origineel. De manier waarop en de woorden waarmee hij de vakkundig gevlochten "rugzak van wilgeteen" aanbood waren al even "typisch Arie": "We hebben vanmorgen kunnen constateren dat u heel wat in uw mars hebt. De betekenis van het woord mars is mand. De man die zo'n mars droeg was marskramer. Kraam betekent doek of zeil. Denk aan marktkraam, kraamkamer. Er ging een zwarte doek over de mand. Daarin zat zijn koopwaar, waarmee de "kremer" langs de deuren ging. Wij bieden u een bijna lege mand aan. U hebt in uw toespraak instanties en organisaties genoemd, die allerlei regelingen hebben vastgelegd in rapporten. Stop ze in uw mand en komt u nog eens langs met een ruggesteuntje voor Wilg & Mand. Deze mand kan tegen een stootje. Wij hebben een duwtje nodig!"

Met de perfect passende mand op de rug verliet drs. Van Zeil de Reigerzaal. Wat er al inzat was ons nieuwe boekwerk.

Van den Dool reikt zijn ambtsketens uit

De 7 burgemeesters, de layoutman en de drukker ontvangen een wilg in mand

Toen dank zij de medewerking van vele W&M-donateurs en andere supporters de financiële problemen zo goed als opgelost waren stond nog maar één ding te doen: het boek "de ovale mand" maken en drukken. Jaja, ga er maar eens aanstaan. Er is vier jaar aan gewerkt door ir. Tuinzing en de mandenmakers Westendorp (tot diens dood) en Van 't Hoog. Hoe goed die samenwerking is geweest blijkt uit het "woord vooraf" van de heer Westendorp en uiteraard ook uit het eindresultaat. Het boek groeide onder de handen van de samenstellers tot een werk van 192 pagina's. Gezien deze omvang is de door de heer Westendorp gebruikte aanduiding "geschriftje" een al te bescheiden vlag, die de bijzonder interessante en lezenswaardige lading niet meer dekt.

Een handleiding lezenswaardig? In dit geval zeker! Want het boek bevat heel wat meer dan vlechtinstructies voor beginners en gevorderden. Alleen al de vele pagina's met vakjargon in vier talen maken de uitgave ook voor niet-mandenvlechters tot lektuur om te hebben. Een woord van lof is zeker op zijn plaats voor de plezierige "toonzetting" van het boekje en niet te vergeten voor de 120 foto's met vaak zeer gedetailleerde en daardoor instructieve bijschriften.

Het eerste exemplaar is door Arie van 't Hoog in de volle Flevohof Reigerzaal overhandigd aan mevrouw Westendorp. Ook staatssecretaris Van Zeil en de burgemeesters kregen het als een tast- en leesbare herinnering mee naar huis.

Donateurs die het graag in hun bezit willen hebben (en waarom niet?) kunnen het via de penningmeester bestellen door overmaking van f 30,- (f 25,- + f 5,- voor porto en verzendkosten) op giro 26 95 726 onder vermelding "boek ovale mand".

Mevrouw Westendorp
ontvangt boek en boeket

VlechtDemonstraties trokken veel kijkers

Al direct na de koffiemaaltijd (dank aan het Flevohof-personeel voor de goede verzorging) zaten ze klaar in de hal van het hoofdpaviljoen: de "professionals" Van den Dool, Van Heist, Van 't Hoog, Nendels, Vink en de cursisten Gerfen en Veenema. De entourage liet er geen twijfel aan bestaan: hier zouden manden gevlochten worden! Een collectie was al te bezichtigen, dicht in de buurt van het W&M-standje, voorzien van informatie-materiaal en van een stapel vers-van-de-pers-boeken "ovale mand".

De wat afgezaagde uitdrukking "de kijkers verdrongen zich bij de demonstraties" was hier zeker van toepassing. De hele middag lang was er zeer geïnteresseerd publiek in alle leeftijden en van beiderlei kunne. Alle fasen van de mandenmakerij konden op de voet worden gevolgd: van bodembeslag tot en met onwrikbare Boskoopse oren. Vooral die gigantische exportmand voor bomen, die door Van den Dool van zijwaartse takelgrepen werd voorzien, imponeerde.

En de demonstrateurs maar vaardig doorvlechten, terwijl heel wat Flevohofbezoekers op die zonnige zaterdag achter een frisdrankje zaten op een buitenterras. Voor voorzitter Vink een extra reden om de heren binnen even in het zonnetje te zetten:

"Mag ik beginnen u te bedanken voor uw inzet en de voorbereidingen, die nodig waren voor deze demonstratiemiddag. Ondanks computers, robots en ruimtevaartuigen is de techniek nog niet zo ver, dat jullie handwerk kan worden vervangen, laat staan geëvenaard. Miljoenen manden worden er jaarlijks over de hele wereld gemaakt. Elke mand is handwerk.

Het creëren van een mand met wat teen tot vaak ware kunststukjes, die tientallen jaren meegaan, is aan het einde van de twintigste eeuw nog altijd een uniek iets. Jullie handen, waarmee elk gewenst vlechtwerk kan worden vervaardigd, zijn onvervangbaar.

Hartelijk dank voor de prettige en zinvolle medewerking aan onze donateursdag hier in de Flevohof. Als klein bewijs van waardering bied ik u het boek - òns boek - de ovale mand aan. Het is nu ook het moment om alle donateurs en belangstellenden dank te zeggen voor hun aandacht en interesse."

Hoe ver die aandacht kan gaan bleek uit tal van opmerkingen tijdens de demonstraties. Sommigen meenden zelfs iets van eelt op de vlechtershanden te zien...

De demonstrateurs volop in actie

Dat manden eeuwenlang een rol hebben gespeeld in legio landen en binnen vele culturen is niet moeilijk te bewijzen. Maar het is nooit een wereldnieuws vullende hoofdrol geweest. Ook bijrollen kunnen echter belangrijk zijn. In parlementaire kringen is de bijrol zeer waarschijnlijk beperkt gebleven tot die van prullenmand voor verworpen moties en voor achterhaalde regeringsnota's. Goed, er zijn in binnen- en buitenland in de loop der jaren al heel wat politici door de mand gevallen, maar daarmee is er van enige politieke betekenis van het betreffende vlechtwerk nog geen sprake.

Maar tijden kunnen drastisch veranderen. In Helsinki waren kortgeleden vele ministers van buitenlandse zaken bijeen voor een driedaagse conferentie rond de herdenking van tien jaar Slotakkoorden. Hoofdredacteur G.A. de Kok van de Haagse Courant wijdde er op 31 juli een intrigerend commentaar aan. Kop "Helsinki en de manden". Zie het uitgeknipte deel van dit commentaar. En lees hoe drie manden een centrale rol tijdens dat wereldgebeuren hebben gespeeld: mand I, mand II en mand III. De heer De Kok besloot zijn commentaar o.a. met deze veelzeggende zin: "In dit geval promoveerde de weinig belangrijk geachte derde mand tot het meest fundamentele deel van de Slotakte en het zelfbewustzijn van West-Europa in relatie tot de Verenigde Staten werd er sterker door".

Manden mogen de wereld niet uit, dat is duidelijk!

Helsinki en de manden

DE AMERIKAANSE MINISTER van buitenlandse zaken Shultz heeft bij de herdenking van tien jaar Slotakkoorden van Helsinki de Russen verweten dat zij de paragrafen over de mensenrechten niet op de juiste manier uitvoeren. Dat is opvallend. Niet omdat het verwijt niet juist zou zijn, maar omdat tijdens de conferentie van Helsinki — die al in 1973 begon — de mensenrechten aanvankelijk helemaal niet op het programma stonden. De officiële titel was 'Conferentie over Veiligheid en Samenwerking' en was er

op gericht betere betrekkingen tot stand te brengen tussen de staten van Europa. Bij de voorbereidende besprekingen voerden de westelijke deelnemers echter als afzonderlijk agendapunt op de 'uitbreiding van culturele samenwerking, van contacten tussen organisaties en mensen en van de verspreiding van informatie'. De West-Europeanen wensten bij dit punt nadrukkelijk de verbinding met de mensenrechten aangebracht te zien.

DE AMERIKANEN WAREN aanvankelijk uiterst sceptisch over dit onderdeel en vroegen zich af of het wel zin had met de Russen over mensenrechten te spreken. De Europeanen hielden niettemin vol, niet omdat zij er van uitgingen dat met een verdrag de toestand van de mensenrechten in de Sovjet-Unie en haar satellietlanden kon worden verbeterd, maar omdat daarmee een vast onderwerp voor de besprekingen met het oostblok werd aangegeven. Daardoor zouden misschien op lange termijn toch veranderingen ten goede mogelijk zijn, zo redeneerden zij. Op die manier ontstond de 'derde mand': tijdens de conferentie was de agenda verdeeld in wat men 'baskets' noemde, 'korven' met afzonderlijke onderwerpen. Mand I ging over de beginselverklaring en militaire aspecten, mand II over de handelsbetrekkingen, de economische samenwerking en verwante terreinen (milieu, wetenschap, technologie, transport, toerisme). Mand III tenslotte betrof de samenwerking op humanitair gebied, het vrijere verkeer van individuen, informatie en ideeën.

Correcties Bulletin 1985-2

In het voorgaande nummer zijn veel overtikfouten geslopen. Zoiets is ergerlijk voor de auteurs en ook irritant voor de lezers. Excuses! Door een misverstand was de tekst ongecorrigeerd naar de drukker gegaan. Mevrouw Pot heeft nog twee onjuiste onderschriften gesignaleerd:

1. Op blz. 25 werd bij de afbeelding van het Romeinse reliëf vermeld, dat de heer Muris zijn "Romeinse stoel" (thans in Museum Kam te Nijmegen) heeft gemaakt. Daarvoor heeft echter een andere Romeinse stoel model gestaan. Overigens hopen wij dat de heer Muris ook nog eens zijn vaardigheden zal beproeven op het reliëfvoorbeeld! De Romeinen wisten verschillende vlechtwijzen duidelijk in steen weer te geven. Dat bewijst dat zij zeer goede mandenmakers hadden.

Stoel (kalksteen)
in Romeinse
grafkamer,
2de eeuw na Chr.

2. De illustratie op blz. 27 is, met onderschrift, afkomstig uit de Lichtenfelser feestkrant. In het Duitse bijschrift is sprake van een "mittelalterliche Korbmacherwerkstatt". De werkplaats is echter niet middeleeuws maar 17de-eeuws. Verder is de tekening in spiegelbeeld geplaatst. Op het origineel werkten de mandenmakers linkshandig. De enorme mand op de achtergrond lijkt een "vishouwer" te zijn: een mand om vis korte tijd onder water in leven te houden. Op het plankje aan de muur kon het voltooide werk - onbereikbaar voor muizen - luchtig drogen.

Jorisz. van Vliet
Mandenmakerswerkplaats, $\pm$ 1635, ets, 21 x 16 cm
Rijksprentenkabinet, Rijksmuseum Amsterdam

Een kijkje in de grote demonstratiehal

Van den Dool in gesprek met enkele burgemeesters

